

REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO

GJYKATA KUSHTETUESE

УСТАВНИ СУД

CONSTITUTIONAL COURT

Prishtinë, më 13 gusht 2019
Nr. ref.:AGJ1408/19

AKTGJYKIM

në

rastin nr. KI145/18

Parashtrues

Shehide Muhadri, Murat Muhadri dhe Sylë Ibrahimë

**Vlerësim i kushtetutshmërisë së Aktgjykimit të Gjykatës së Apelit, Ac. nr.
530/2016, të 18 qershorit 2018**

GJYKATA KUSHTETUESE E REPUBLIKËS SË KOSOVËS

e përbërë nga:

Arta Rama-Hajrizi, kryetare
Bajram Ljatifi, zëvendëskryetar
Bekim Sejdiu, gjyqtar
Selvete Gërxhaliu-Krasniqi, gjyqtare
Gresa Caka-Nimani, gjyqtare
Safet Hoxha, gjyqtar
Radomir Laban, gjyqtar
Remzije Istrefi-Peci, gjyqtare dhe
Nexhami Rexhepi, gjyqtar

Parashtruesi i kërkesës

- Kërkesa është dorëzuar nga Shehide Muhadri, Murat Muhadri dhe Sylë Ibrahimë, me vendbanim në fshatin Babush i Muaxherëve, komuna e Lipjanit (në tekstin e mëtejmë: parashtruesit e kërkesës), të cilët përfaqësohen nga Sabri Kryeziu, avokat nga Lipjani.

Vendimi i kontestuar

2. Parashtruesit e kérkesës kontestojnë kushtetutshmërinë e Aktgjykimit Ac. nr. 530/2016 të Gjykatës së Apelit, të 18 qershorit 2018, të cilin e kanë pranuar më 12 korrik 2018.

Objekti i çështjes

3. Objekt i çështjes së kérkesës është vlerësimi i kushtetutshmërisë së Aktgjykimit të kontestuar, me të cilin parashtruesit e kérkesës pretendojnë shkeljen e të drejtave të tyre të garantuara me nenin 3 dhe 24 [Barazia para Ligjit] të Kushtetutës, si dhe nenin 6 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (në tekstin e mëtejmë: Konventa), në ndërlidhje me nenin 31 të Kushtetutës.

Baza juridike

4. Kërkesa bazohet në paragrafet 1 dhe 7, të nenit 113 të Kushtetutës, në nenet 22 [Procedimi i Kérkesës], 47 [Kérkesat Individuale] të Ligjit për Gjykatën Kushtetuese të Republikës së Kosovës, nr. 03/L-121 (në tekstin e mëtejmë: Ligji) dhe në rregullin 32 [Parashtrimi i kérkesave dhe përgjigjeve] të Rregullores së punës së Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Kosovës (në tekstin e mëtejmë: Rregullorja e punës).

Procedura në Gjykatën Kushtetuese

5. Më 2 tetor 2018, parashtruesit e kérkesës e dorëzuan kérkesën në Gjykatën Kushtetuese të Republikës së Kosovës (në tekstin e mëtejmë: Gjykata).
6. Më 9 tetor 2018, Kryetarja e Gjykatës caktoi gjyqtarin Bekim Sejdiu gjyqtar raportues dhe Kolegin shqyrtaues, të përbërë nga gjyqtarët Gresa Caka-Nimani (kryesuese), Bajram Ljatifi dhe Safet Hoxha (anëtarë).
7. Më 26 tetor 2018, Gjykata njoftoi parashtruesit për regjistrimin e kérkesës. Një kopje e kérkesës, më 8 maj 2019, iu dërgua Gjykatës së Apelit.
8. Më 10 maj 2019, Gjykata kérkoi informata shtesë nga Gjykata Themelore në Prishtinë, dega në Lipjan, përkitazi me aktgjykimet të cilat parashtruesit ia kanë bashkëngjitur kérkesës.
9. Më 22 maj 2019, Gjykata Themelore në Prishtinë, dega në Lipjan informoi Gjykatën se aktgjykimet C. nr. 164/2003 (25 shkurt 2003) dhe C. nr. 146/2009 (12 nëntor 2007) janë të formës së prerë, pasi u vërtetuan nga ish-Gjykata e Qarkut në Prishtinë, ndërsa Aktgjykimi C. nr. 98/2010 (21 janar 2014) të cilit po ashtu i janë referuar parashtruesit e kérkesës “është kthyer në riprocedurë ku tani udhëhiqet me numër të ri të lëndës C. nr. 526/18 dhe gjendet në procedurën e shqyrtimit gjyqësor”.
10. Më 19 korrik 2019, Kolegji shqyrtaues e shqyrtoi raportin e gjyqtarit rapportues dhe njëzëri i rekomandoi Gjykatës që të shpallë kérkesën të pranueshme dhe të vlerësojë përmbajtjen e kérkesës.

Përbledhja e fakteve

11. Kërkesa në fjalë ka të bëjë me disa paluajtshmëri, përkatësisht ngastrat kadastrale nr. 173, 636, 638 dhe 641, të gjitha të evidentuara në fletën poseduese nr. 169 ZK Babush i Muhaxherëve, komuna e Lipjanit. Paluajtshmëritë në fjalë janë blerë nga Komuna e Lipjanit, nga disa pronarë privat (në vitet e 1960-ta). Mjetet për blerjen e tyre i kishte siguruar Fondi Ndërkombëtar për Refugjat të Organizatës së Kombeve të Bashkuara, me seli në Gjenevë të Zvicrës, me qëllim të strehimit dhe integrimit të refugjatëve të ardhur nga Shqipëria në vitet e 1960-ta. Këto paluajtshmëri iu janë dhënë më pas në shfrytëzim, me mirëbesim, parashtruesve të kërkesës në vitin 1969. Megjithatë, pronësia mbi këto paluajtshmëri që nga ajo kohë kishte mbetur e regjistruar në emër të Komunës së Lipjanit.
12. Më 25 shkurt 2009, parashtruesit e kërkesës parashtruan kërkesëpadi në Gjykatën Komunale në Lipjan, me të cilën kërkuan vërtetimin e pronësisë së paluajtshmërive të sipërcekura, me pretendimin se të njëjtat i kanë fituar me posedim të ligjshëm nga viti 1969, nga Komuna e Lipjanit, në bazë të kontratës Vr. nr. 248/68, të 17 qershorit 1968.
13. Më 16 gusht 2010, Gjykata Komunale në Lipjan, me Aktgjykimin C. nr. 48/2009, aprovoi padinë e parashtruesve të kërkesës dhe vërtetoi se të njëjtët e kanë fituar të drejtën e pronësisë mbi bazën e posedimit të ligjshëm mbi paluajtshmëritë nr. 173, 636, 638 dhe 641, të gjitha të regjistruara në fletën poseduese nr. 169 ZK Babush i Muhaxherëve. Me këtë aktgjykim gjykata e detyroi të paditurën, Komuna e Lipjanit, që parashtruesve të kërkesës t'u njohë të drejtën e pronësisë mbi paluajtshmëritë në fjalë dhe të lejojë regjistrimin e tyre në pronësi të parashtruesve të kërkesës, në regjistrat e paluajtshmërive në Komunën e Lipjanit, zona kadastrale Babush i Muhaxherëve.
14. Gjykata e shkallës së parë në aktgjykimin e saj arsyetoit si në vijim: “*Mbi bazën e [këtyre] fakteve gjykata në mbështetje të dispozitave nga neni 28 al. 4 të Ligjit për Marrëdhëniet Pronësoro-Juridike vjen në përfundim se paditësit si posedues të ndërgjegjshëm e kanë fituar të drejtën e pronësisë në paluajtshmërinë kontestuese të përshkruar në pikën I të dispozitivit me kalimin e kohës prej 20 viteve si posedues me mirëbesim, edhe përkundër faktit se kjo paluajtshmëri është e regjistruar në librat e Operatit Kadastral në emër të paditurës, pasi që me nenin 16 të Ligjit mbi ndryshimin dhe plotësimin e Ligjit mbi Marrëdhëniet Bazë Pronësoro-Juridike nr. 29 të shpallur në Gazeten Zyrtare të RSJ-së nr. 29/1996 me të cilën dispozitë është fshirë neni 29 i Ligjit në fjalë i cili ka paraparë se në sendet në pronësi shoqërore nuk mund të fitohet e drejta e pronësisë me mbajtje, ashtu që pas fshirjes së kësaj dispozite ligjore prona shoqërore dhe ajo private janë barazuar në pikëpamje të fitimit të së drejtës së pronësisë me mbajtje”.*
15. Në një datë të pasaktësuar, Komuna e Lipjanit parashtri ankesë në Gjykatën e Apelit, për shkak të shkeljeve thelbësore të dispozitave të procedurës kontestimore, konstatimit të gabuar dhe jo të plotë të gjendjes faktike dhe zbatimit të gabuar të së drejtës materiale.

16. Më 14 nëntor 2014, Gjykata e Apelit me Aktvendimin Ac. nr. 1855/12 e prishë aktgjykimin e gjykatës së shkallës së parë dhe të njëtin e kthen në rigjykim dhe rivendosje, me arsyetimin se “... *vlerësimi juridik i gjykatës të shkallës së parë se në bazë të institutit të parashkrimit fitues pala paditëse e ka fituar të drejtën e pronësisë në bazë të nenit 28 par. 4 të LMTHJP-së, e lidhur me nenin 16 të Ligjit mbi ndryshimin dhe plotësimin e këtij ligji, nuk mund të qëndron, për arsy se edhe në bazë të dispozitave të Ligjit të punës së bashkuar, rregullave juridike të së drejtës civile dhe nenit 29 të LMTHJP-së e drejta e pronësisë në pronësinë shoqërore nuk mund të fitohet në bazë të parashkrimit fitues*”.
17. Më 11 nëntor 2015, Gjykata e Themelore në Prishtinë, dega në Lipjan, bashkoi dy padi, atë të parashtruesve të kërkesës dhe të disa paditësve të tjerë, të cilët po ashtu kerkuan vërtetimin e pronësisë së paluajtshmërive të sipërcekura, dhe me një lëndë të vetme vendosi të:
- 1) refuzojë kërkesëpadinë e parashtruesve të kërkesës me të cilën kerkuan vërtetimin e pronësisë së ngastrave me nr. 173, 636, 638 dhe 641, të gjitha të regjistruala në ZK Babush i Muaxherëve, në fletën poseduese me numër 169, me arsyetimin se “*Meqenëse në rastin konkret paditësit Shehide Muhadri, Murat Muhadri dhe Sylë Ibrahim, nga fsh. Babush i Muaxherëve, me asnjë provë deri në përfundimin e shqyrimit kryesor nuk e kanë argumentuar mënyrën e fitimit të pronësisë për paluajtshmërinë e përshkruar në dispozitiv të këtij aktgjykimi, siç parashohin dispozitat e lartcekura për këtë arsy gjykata e refuzoj kërkesëpadinë e paditësve si të pabazuar dhe vendosi si në pikën I të dispozitivit të këtij aktgjykimi*”.
 - 2) refuzojë kërkesëpadinë e paditësve A. L., M. L. dhe A. L., nga Babushi i Muaxherëve, të cilët po ashtu kerkuan vërtetimin e pronësisë së ngastrave me numër 173, 636, 638 dhe 641, të gjitha të regjistruala në ZK Babush i Muaxherëve, mbi bazën e kontratës së shitblerjes së vitit 1966, me pretendim se paraardhësi i tyre ka paguar çmimin në emër të kaparit nga 1/3 e çmimit të përgjithshëm në lidhje me paluajtshmëritë në fjalë.
18. Më 29 dhjetor 2015, parashtruesit e kërkesës, kundër aktgjykimit të shkallës së parë, të 11 nëntorit 2015, paraqitën ankesë në Gjykatën e Apelit, për shkak të shkeljeve thelbësore të dispozitave të procedurave kontestimore, vërtetimit të gabuar të gjendjes faktike si dhe zbatimit të gabuar të së drejtës materiale. Parashtruesit në mënyrë të veçantë kerkuan nga gjykata në fjalë që rasti i tyre të trajtohet ngjashëm me disa raste të njëjta (të disa familjeve tjera), të cilët kishin fituar të drejtën e pronësisë me anë të parashkrimit fitues.
19. Më 18 qershor 2018, Gjykata e Apelit, me Aktgjykimin Ac. nr. 530/18, refuzoi si të pathemeltë ankesën e parashtruesve të kërkesës dhe vërtetoi Aktgjykimin C. nr. 19/2015 të Gjykatës Themelore në Prishtinë-dega në Lipjan, të 11 nëntorit 2015, me arsyetimin si në vijim:

“Për fitimin e të drejtës së pronësisë në mënyrë komplete duhet të plotësohen dy kushtet ligjore, të ekzistojë baza e vlefshme për fitimin e të drejtës së pronësisë (nenin 20 i ligjit të lartpërmendur), por përvëç kësaj e drejta e pronësisë fitohet edhe me regjistrim në librat publike të patundshmërisë ose në mënyrë tjetër të përcaktuar me ligj (neni 33 i po

këtij ligji). Nga kjo rrjedh, se përveç bazës juridike për fitimin e të drejtës së pronësisë duhet të ekzistojë edhe mënyra juridike e fitimit, e në këtë rast nuk ekziston nga fakti se patundshmëria ende evidentohet si pronësi shoqërore në emër të Komunës së Lipjanit.

Gjykata e shkallës së dytë e pranon vlerësimin e gjykatës së shkallës së parë, se në bazë të institutit të parashkrimit fitues, paditësit e parë nuk kanë mundur ta fitojnë të drejtën e pronësisë në paluajtshmërinë kontestuese edhe pse me dispozitën e nenit 16 të Ligjit mbi Ndryshimin dhe Plotësimin e LMTHPJ-së, "Gazeta Zyrtare e RSFJ-së, nr. 29/26, i cili ka hyrë në fuqi më 05.07.1996 është përcaktuar se fshihet nenii 29 i këtij ligji, mirëpo kjo dispozitë nuk mund të aplikohet në këtë çështje konkrete juridike por eventualisht ka mundësi të aplikohet pas hyrjes në fuqi të këtij ligji, ndërsa në çështjen e paditësve kjo dispozitë nuk ka qenë në fuqi, kurse vlen parimi se në raportet juridike-civile aplikohet ligji i cili ka qenë në fuqi në kohën e krijimit të rapportit juridiko-civil. Sipas këtyre dispozitave duke marrë edhe për bazë dispozitat e Ligjit të Punës së Bashkuar, e drejta e pronësisë në pronësi shoqërore në asnjë rrethanë nuk mund të fitohet mbi bazën e parashkrimit. Nga arsyet e paraqitura gjykata vlerëson se paditësit e parë nuk kanë plotësuar asnjë nga kushtet ligjore për t'i njohur e drejta e pronësisë sipas parashkrimit fitues dhe atë në bazë të nenit 28 të LMTHJP-së".

20. Më 9 gusht 2018, parashtruesit e kërkesës pranë Prokurorisë së Shtetit paraqitën kërkesë për mbrojte të ligjshmërisë në Gjykatën Supreme, kundër Aktgjykimit të Gjykatës së Apelit, të 18 qershorit 2018, për shkak të zbatimit të gabuar të së drejtës materiale.
21. Më 27 gusht 2018, Zyra e Kryeprokurorit të Shtetit, me Njoftimin KMLC. nr. 117/2018, njofton parashtruesit e kërkesës se nuk ka gjetur bazë të mjaftueshme ligjore për të paraqitur kërkesë për mbrojte të ligjshmërisë në Gjykatën Supreme.
22. Më 31 gusht 2018, parashtruesit e kërkesës paraqesin kërkesë për rishqyrtim pranë Zyrës së Kryeprokurorit të Shtetit, të propozimit për paraqitjen e kërkesës për mbrojtje të ligjshmërisë, duke u thirrur në diskriminim, përkatësisht trajtim të pabarabartë.
23. Në një datë të paspecifikuar, Zyra e Kryeprokurorit të Shtetit shqyrton kërkesën e parashtruesve dhe arsyeton: "... përsëri ju njoftojmë se ne kemi konstatuar se nuk kemi bazë ligjore për paraqitet vetëm nëse shkelja ka të bëjë me kompetencën territoriale, po që se gjykata e shkallës së parë e ka nxjerrë aktgjykimin pa seancë kryesore, kurse e ka pasur detyrë ta mbajë seancën kryesore, po që se është vendosur për kërkesën rreth së cilës kontestimi i çështjes në vazhdim, apo në qoftë se në kundërshtim me ligjin është përjashtuar publiku në seancën kryesore ose nëse është bërë shkelja e të drejtës materiale". Në rastin konkret, sipas gjetejeve tona nuk qëndron asnjëra nga këto kushte ligjore për paraqitjen e këtij mjeti të jashtëzakonshëm juridik".

Pretendimet e parashtruesit të kërkesës

24. Parashtruesit e kërkesës pretendojnë se gjykatat e rregullta, duke mos ua njohur të drejtën e pronësinë mbi paluajtshmëritë kontestuese, kanë bërë shkelje të barazisë para ligjit, dhe të nenit 6 të Konventës, nga shkaqet dhe arsyet vijuese:
- “paditësit janë me përkatësi ashkalinjë, pakicë, ndërsa nga e njëjta bazë juridike si refugjatë të Republikës së Shqipërisë, në të njëjtën kohë, iu është dhënë në shfrytëzim paluajtshmëria (shtëpi dhe tokë), nga e njëjta gjykatë iu është njohur pronësia familjes F. I. nga fshati Babush i Muhaxherëve, nga e njëjta bazë iu është dhënë edhe familjes së E. M., A. M., A. M., A. M. dhe F. D. që të gjithë nga fshati Bregu i Zi i K. Lipjan, pastaj familjes Bresa nga Gracka e Vogël K. Lipjan”. Gjykatës Kushtetuese së bashku me këtë kërkesës ia bashkëngjisim edhe një aktgjykim ku është vendosur për njohjen e pronësisë nga e njëjta gjykatë për Xh.H. nga fsh. Babush i Muhaxherëve, K. Lipjan, ku rasti është identik si për nga gjendja faktike dhe ajo juridike. Dhe në këtë mënyrë për rastin identik gjykata për shkak se janë ashkalinjë paditësve nuk ua ka njohur të drejtën e pronësisë, ndërsa të gjitha rasteve tjera po. Më ketë ka shkelur barazinë para ligjit”.*
25. Në mbështetje të pretendimit të tyre, parashtruesit, kërkesës ia kanë bashkëngjitur tre aktgjykime të ish-Gjykatës Komunale në Prishtinë, C. nr. 164/2003, të 25 shkurt 2003, C. nr. 146/2009, të 12 nëntorit 2007 dhe C. nr. 98/2010, të 21 janarit 2014.
26. Në fund, parashtruesit e kërkesës kërkojnë nga Gjykata të ndryshojë Aktgjykimin C. nr. 19/2015 të Gjykatës Themelore në Prishtinë-dega në Lipjan, të 11 nëntorit 2015 dhe të aprovojë kërkesëpadinë e tyre për njohje të pronësisë së paluajtshmërive të kontestuara, ose të prishet Aktgjykimi i Gjykatës Themelore në Prishtinë-dega në Lipjan, C. nr. 19/2015, të 11 nëntorit 2015 dhe Aktgjykimi i Gjykatës së Apelit, Ac. nr. 530/2016, i 18 qershorit 2018 dhe çështja të kthehet në rigjykim.

Pranueshmëria e kërkesës

27. Gjykata shqyrton nëse parashtruesit e kërkesës i kanë përbushur kriteret e pranueshmërisë, të përcaktuara me Kushtetutë, të specifikuara më tej me Ligj dhe të parapara me Rregullore të punës.
28. Në këtë drejtim, Gjykata i referohet paragrafëve 1 dhe 7, të nenit 113 [Jurisdiksioni dhe Palët e Autorizuara] të Kushtetutës, që përcaktojnë:

1. “Gjykata Kushtetuese vendos vetëm për rastet e ngritura para gjykatës në mënyrë ligjore nga pala e autorizuar.

[...]

7. Individët janë të autorizuar të ngrenë shkeljet nga autoritetet publike të të drejtave dhe lirive të tyre individuale, të garantuara me Kushtetutë, mirëpo vetëm pasi të kenë shteruar të gjitha mjetet juridike të përcaktuara me ligj.

[...].

29. Gjykata gjithashtu shqyrton nëse parashtruesi i kërkesës ka përbushur kriteret e pranueshmërisë të kerkuara me nenet: 47 [Kérkesat individuale], 48 [Saktësimi i kërkesës] dhe 49 [Afatet] të Ligjit, që përcaktojnë:

Neni 47
[Kérkesa individuale]

“1. Çdo individ ka të drejtë të kérkojë nga Gjykata Kushtetuese mbrojtje juridike në rast se pretendon se të drejtat dhe liritë e tij individuale të garantuara me Kushtetutë janë shkelur nga ndonjë autoritet publik.

2. Individ mund të ngrë kérkesën në fjalë vetëm pasi që të ketë shtuar të gjitha mjetet juridike të përcaktuara me ligj”.

Neni 48
[Saktësimi i kërkesës]

“Parashtruesi i kërkesës ka për detyrë që në kérkesën e tij të qartësoj saktësish se cilat të drejta dhe liri pretendon se i janë cenuar dhe cili është akti konkret i autoritetit publik të cilin parashtruesi dëshiron ta kontestojoj”.

Neni 49
[Afatet]

“Kérkesa parashtronhet brenda afatit prej katër (4) muajsh. Afati fillon të ecë që nga dita kur parashtruesit i është dorëzuar vendimi gjyqësor ...”.

30. Për sa i përket përbushjes së kritereve të mësipërme, Gjykata konstaton se parashtruesit e kérkesës janë palë të autorizuara; kanë shtuar mjetet juridike në dispozicion; kanë qartësuar aktin e autoritetit publik, kushtetutshmërinë e të cilit e kontestojnë dhe të drejtat kushtetuese të cilat pretendojnë se u janë cenuar, si dhe kanë dorëzuar kérkesën në kohë.
31. Më tej, Gjykata shqyrton nëse kérkesa i përbush kriteret e pranueshmërisë, të përcaktuara me rregullin 39 (1) (d) dhe 39 (2) të Rregullores, që përcaktojnë:

Rregulli 39
[Kriteret e pranueshmërisë]

- (1) *“Gjykata mund ta konsiderojë një kérkesë të pranueshme nëse:*
[...]
(d) kérkesa qartëson saktësish dhe në mënyrë adekuate paraqet faktet dhe pretendimet për shkelje të të drejtave apo dispozitave kushtetuese”.
- (2) *“Gjykata mund ta konsiderojë kérkesën të papranueshme, nëse kérkesa është qartazi e pabazuar, sepse parashtruesi nuk dëshmon dhe nuk mbështetë në mënyrë të mjaftueshme pretendimin e tij”.*

32. Gjykata konsideron se kërkesa ngre një pretendim kushtetues të arsyetuar *prima facie*, ndërkokë që ajo nuk është qartazi e pabazuar, në kuptim të rregullit 39 (2) të Rregullores.
33. Rrjedhimisht, Gjykata do të vlerësojë meritat e rastit, duke shqyrtuar pretendimet ashtu sikur janë paraqitur në kërkesë.

Meritat e kërkesës

34. Fillimisht, Gjykata rikujton se nen 53 i Kushtetutës detyron Gjykatën Kushtetuese që “*Të drejtat e njeriut dhe liritë themelore të garantuara me këtë Kushtetutë, interpretohen në harmoni me vendimet gjyqësore të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut*”.
35. Përkitazi me të drejtat e kërkua nga parashtruesit e kërkesës, Gjykata rikujton praktikën gjyqësore të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (në tekstin e mëtejmë: GJEDNJ), që përcakton se: “*Një ankesë është e karakterizuar nga faktet e pretenduara në të dhe jo thjesht nga bazat ligjore apo argumentet në të cilat mbështetet*” (Shih, rastin e GJEDNJ-së *Ştefanica* dhe të tjerët kundër *Rumanisë*, Aktgjykimin i 2 nëntorit 2010, paragrafi 23).
36. Prandaj, Gjykata do të analizojë ankesat e parashtruesve të kërkesës, duke u mbështetur në faktet e pretenduara dhe provat e bashkëngjitura në kërkesë, në mënyrë që t'u përgjigjet pretendimeve për shkelje të të drejtave të garantuara me Kushtetutë dhe Konventë.
37. Gjykata vëren se parashtruesit e kërkesës kontestojnë Aktgjykimin e Gjykatës së Apelit, Ac. nr. 530/2016, të 18 qershorit 2018, me të cilin u konfirmua Aktgjykimi i Gjykatës Themelore në Prishtinë-dega në Lipjan, C. nr. 19/2015, i 11 nëntorit 2015. Ata pretendojnë se këto aktgjykime kanë shkelur të drejtën e tyre për “barazi para ligjit”, të garantuar me nenin 24 të Kushtetutës dhe të drejtën për një “proces të rregullt gjyqësor”, të garantuar me nenin 6 të Konventës.
38. Në lidhje me këtë rast, Gjykata vëren se parashtruesit e kërkesës si pretendim kryesor në Gjykatë e ngrenë çështjen e trajimit ndryshe të rastit të tyre, në krahasim me disa raste identike të tjera. Parashtruesit theksojnë se e njëjta gjykatë (duke aluduar në ish-Gjykatën Komunale në Lipjan), ua njozu disa familjeve të tjera të drejtën e pronësisë në bazë të parashkrimit fitues, ndërsa në rastin e tyre gjykatat nuk i morën parasysh rrëthanat e njëjta faktike dhe juridike. Në mbështetje të këtij pretendimi, ata kërkesës ia kanë bashkëngjitur tri vendime të gjykatave të njëjta, për raste identike (shih paragrafin 25 të këtij Aktgjykim).
39. Gjykata në bazë të parimit të subsidiaritetit, përkatësisht shterimit të mjeteve efektive juridike në kuptimin thelbësor, do të vlerësojë nëse pretendimi i parashtruesve të kërkesës, në lidhje me trajimin ndryshe të rasteve me rrëthana të njëjta faktike dhe juridike, është ngritur para gjykatave të rregullta dhe nëse është adresuar nga ana e tyre, në pajtueshmëri me të drejtën për një vendim të arsyetuar, siç garantohet me nenin 31 të Kushtetutës dhe nenin 6 të Konventës.

40. Në lidhje me këtë, Gjykata rikujton se nenii 31 të Kushtetutës dhe nenii 6 i Konventës, përcaktojnë:

Neni 31 [E drejta për Gjykim te Drejtë dhe të Paanshëm] i Kushtetutës

1. “*Çdokujt i garantohet mbrojtje e barabartë e të drejtave në procedurë para gjykatave, organeve të tjera shtetërore dhe bartësve të kompetencave publike*”.
2. “*Çdokush gëzon të drejtën për shqyrtim publik të drejtë dhe të paanshëm lidhur me vendimet për të drejtat dhe obligimet ose për cilëndo akuzë penale që ngrihet kundër saj/tij brenda një afati të arsyeshëm, nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme, e themeluar me ligj*”.

Neni 6.1 [E Drejta për një Proces të Rregullt] i Konventës

1. “*Në përcaktimin e të drejtave dhe detyrimeve të tij civile..., çdo person ka të drejtë që çështja e tij të dëgjohet drejtësisht, publikisht dhe brenda një afati të arsyeshëm nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme*”.

Parimet e përgjithshme mbi të drejtën për një vendim të arsyetuar siç është zhvilluar me praktikën gjyqësore të GJEDNJ-së

41. Gjykata, para së gjithash, rikujton se garancitë e përbajtura në nenin 6, paragrafin 1 të Konventës, përfshijnë detyrën e gjykatave që të bëjnë arsyetimin e vendimeve të tyre. Vendimi i arsyetuar gjyqësor u tregon palëve se rasti i tyre është shqyrtuar me të vërtetë (shih Aktgjykimin e GJEDNJ-së *H. kundër Belgikës*, kërkesa 8950/80, parografi 53, të 30 nëntorit 1987).
42. Gjykata, gjithashtu, thekson se sipas praktikës së GJEDNJ-së, nenii 6, paragrafi 1 i detyron gjykatat që të arsyetojnë vendimet e tyre, megjithatë kjo nuk mund të interpretohet në mënyrë të tillë që nga gjykatat të kërkohet përgjigje e hollësishme për secilin pretendim (shih rastet e GJEDNJ-së, *Van de Hurk kundër Holandës*, Aktgjyktimi i 19 prillit 1994; *Garcia Ruiz kundër Spanjës*, kërkesa nr. 30544/96, Aktgjyktimi i 21 janarit 1999, parografi 26; *Jahnke dhe Lenoble kundër Francës*, [DHM], parografi 81.).
43. Lidhur me këtë, GJEDNJ shton se gjykata vendore ka një liri të caktuar të vlerësimit në zgjedhjen e pretendimeve dhe në lejimin e provave, por ajo gjithashtu ka edhe obligimin që të justifikojë veprimet e saj duke dhënë arsyetime për vendimet e saj (shih Aktgjykimin e GJEDNJ-së *Suominen kundër Finlandës*, kërkesa 37801/97, të 1 korrikut 2003, parografi 36).
44. Gjithashtu, Gjykata thekson se në pajtim me praktikën e GJEDNJ-së, gjatë shqyrtimit nëse arsyetimi i vendimit gjyqësor i plotëson standarde të drejtës për gjykim të drejtë, duhet të merren parasysh rrëthanat e rastit konkret. Vendimi gjyqësor nuk duhet të jetë pa asnjë arsyetim, as arsyetimi nuk duhet të jetë i paqartë. Kjo posaçërisht vlen për arsyetimin e vendimit të gjykatës e cila vendos sipas mjetit juridik, në të cilin janë ndryshuar qëndrimet juridike të paraqitura në vendimin e gjykatës më të ulët (shih rastin e GJEDNJ-së, *Van de Hurk kundër Holandës*, Aktgjyktimi i 19 prillit 1994, parografi 61).

45. Gjykata dëshiron të theksojë se nocioni i një gjykimi të drejtë, në pajtim me praktikën e GJEDNJ-së, gjithashtu kërkon që gjykata kombëtare e cila ka dhënë arsyë të pakta për vendimet e saj, në të vërtetë të ketë adresuar çështjet themelore në kuadër të juridiksionit të saj, pra se nuk i kishte pranuar thjeshtë dhe pa përpjekje shtesë konkluzionet e arritura nga gjykata më e ulët. Kjo kërkesë është edhe më e rëndësishme në rast kur një palë në kontest nuk ka pasur mundësi për të paraqitur gojarisht rastin e saj në procedurën vendore (shih Aktgjykimin e GJEDNJ-së *Helle kundër Finlandës*, kërkesa 157/1996/776/977, të 19 dhjetorit 1997, paragrafi 60).
46. Përveç kësaj, Gjykata i referohet edhe praktikës së saj gjyqësore ku ajo përcakton se arsyetimi i vendimit duhet të theksojë raportin ndërmjet konstatimeve të meritës dhe shqyrtimit të provave nga njëra anë, dhe konkluzionet ligjore të gjykatës, nga ana tjetër. Aktgjyki i gjykatës do të shkelë parimin kushtetues të ndalimit të arbitraritetit në vendimmarrje, në qoftë se arsyetimi i dhënë nuk i përbën faktet e vërtetuara, dispozitat ligjore dhe marrëdhënien logjike midis tyre (Gjykata Kushtetuese, rastet: nr. KI72/12, *Veton Berisha dhe Ilfete Haziri*, Aktgjyki i 17 dhjetorit 2012, paragrafi 61; nr. KI135/14, *IKK Classic*, Aktgjyki i 9 shkurtit 2016, paragrafi 58, dhe KI96/16 *IKK Classic*, Aktgjyki i 8 dhjetorit 2017).

Zbatimi i parimeve të përmendura mbi të drejtën për një vendim të arsyetuar në këtë rast

47. Gjykata rikujton se gjatë shqyrtimit të pretendimeve për shkelje të së drejtës për gjykim të drejtë dhe të paanshëm, Gjykata vlerëson nëse procesi gjyqësor në tërësinë e tij ka qenë i drejtë dhe i paanshëm, ashtu sikur edhe kërkohet me nenin 31 të Kushtetutës (shih, ndër të tjera, *mutatis mutandis, Edwards kundër Mbretërisë së Bashkuar*, 16 dhjetor 1992, f. 34, seria A. nr. 247, dhe *B. Vidal kundër Belgikës*, 22 prill 1992. f. 33, seria A. nr. 235).
48. Siç u përmend më sipër, Gjykata do të vlerësojë nëse pretendimi i parashtruesve të kërkesës është adresuar nga gjykatat e rregullta në mënyrën e duhur dhe në pajtueshmëri me të drejtën për një vendim të arsyetuar dhe të arsyeshëm.
49. Në bazë të shkresave të lëndës, Gjykata, vëren se, parashtruesit e kërkesës pretendimin për trajtim të pabarabartë para gjykatave të rregullta e kishin ngritur fillimisht në Gjykatën Themelore në Prishtinë, dega në Lipjan, e cila me Aktgjykimin C. nr. 19/2015 të 11 nëntorit 2015, arsyetoit se:

“... në rastin konkret ka gjykuar dhe vendosur në bazë të Ligjit e jo sipas praktikës gjyqësore dhe duke i respektuar poashtu edhe udhëzimet e Gjykatës së Apelit të Kosovës”.

50. Gjykata vëren se pretendimin e njëjtë parashtruesit e kërkesës e kanë ngritur edhe në Gjykatën e Apelit, ku në mënyrë specifike ata në ankesën e tyre theksuan se:

“... gjykatës i kanë prezantuar edhe aktgjykimin e plotfuqishëm, ku nga e njëjtë bazë është fituar e drejta e pronësisë ndaj rastit identik të ngjashëm si refugjatë, në fshatin e njëjtë, mirëpo gjykata nuk e ka marrë për bazë

këtë aktgjykim, me arsyetimin se ka vendosur në bazë të ligjit e jo sipas praktikës gjyqësore”.

51. Megjithatë, Gjkata vëren se Gjkata e Apelit e vërteton Aktgjykin e Gjykates Themelore në Prishtinë, dega në Lipjan, C. nr. 19/2015, të 11 nëntorit 2015, pa e adresuar fare pretendimin e parashtruesve të kërkesës, përkitazi me vendosjen e rastit të tyre në linjë me praktikën gjyqësore të gjykates së shkallës së parë, siç kishte vendosur në rastet e familjeve tjera në rrethana identike.
52. Gjkata vëren se të njëjtin pretendim parashtruesit e kërkesës e kishin ngritur edhe në kërkesën përmbrojtje të ligjshmërisë pranë Zyrës së Kryeprokurorit të Shtetit. Kjo kërkesë iu ishte refuzuar, me arsyetimin se nuk ekzistonte baza ligjore për ushtrimin e këtij mjeti të jashtëzakonshëm juridik.
53. Në lidhje me këtë, Gjkata rikujton se e drejta për një gjykim të drejtë dhe të paanshëm, që garantonhet me nenin 31 të Kushtetutës, përfshin edhe të drejtën për të pasur një vendim gjyqësor të arsyetuar. Arsyetimi i vendimeve eshtë element thelbësor i një vendimi të drejtë. Funksioni tjetër i një vendimi të arsyetuar eshtë t'u dëshmojë palëve që ato janë dëgjuar, si dhe t'u ofrojë mundësinë atyre ta kundërshtojnë atë. Përveç kësaj, vetëm duke dhënë një vendim të arsyetuar, mund të realizohet vëzhgimi publik i administrimit të drejtësisë (shih Aktgjykin e Gjykates Kushtetuese, rasti KI72/12, Aktgjyki i 17 dhjetorit 2012).
54. Gjkata rithekson se gjykatat e rregullta nuk janë të obliguara t'i adresojnë të gjitha pretendimet e parashtruara nga parashtruesit e kërkesës. Megjithatë, ato duhet të adresojnë pretendimet kryesore që janë themelore për çështjen në shqyrtim - përmë tepër nëse ato ngrihen në fazat të ndryshme të procedurës, siç ka ndodhur me kërkesën e tanishme (shih përshtatshmërisht vendimet e Gjykates Kushtetuese: KI135/14, Aktgjyki i 8 shkurtit 2016 dhe KI22/16, Aktgjyki i 2 majit 2017).
55. Gjkata përsërit se e drejta për një gjykim të drejtë dhe të paanshëm, mbi të gjitha, përfshin obligimin e gjykatave për të ofruar arsyetim të mjaftueshme për vendimet e tyre, si në aspektin procedural po ashtu edhe në aspektin material (shih Gjkata Kushtetuese, rasti KI135/14, Aktgjyki i 8 shkurtit 2016 dhe rasti KI22/16, Aktgjyki i 2 majit 2017).
56. Zbatimi i këtij parimi eshtë vlerësuar nga Gjkata nga rasti në rast, në varësi të rrethanave konkrete të çështjes, duke analizuar nëse vendimet gjyqësore të kundërshtuara e kanë përbushur në mënyrë të mjaftueshme detyrimin për arsyetimin e vendimeve të tyre. Masa deri në të cilën aplikohet detyra për ta arsyetuar vendimin mund të ndryshojë varësish nga natyra e vendimit gjyqësor dhe duhet të përcaktohet në dritën e rrethanave të rastit (*Hirvisaari kundër Finlandës*, Aktgjyki i GJEDNJ-së, i 27 shtatorit 2001, par. 30).
57. Gjkata vlerëson se pretendimi i parashtruesve të kërkesës për trajtim të pabarabartë para gjykatave, i cili ishte ngritur para gjykatave të rregullta ishte thelbësor dhe i mbështetur me dëshmi materiale i cili ngrente çështje nga nen 24 i Kushtetutës, përkatësisht çështjen e pabarazisë së palëve para ligjit. Adresimi i duhur i pretendimit në fjalë nga ana e gjykatave të rregullta do të

forconte bindjen e parashtruesve të kërkesës se ata janë dëgjuar në mënyrë të duhur, në pajtueshmëri me kërkesat e nenit 31 të Kushtetutës dhe të nenit 6.1 të Konventës.

58. Sikur Gjykata e Apelit të adresonte pretendimin thelbësor të parashtruesve të kërkesës për trajtim të pabarabartë nga ana e gjykatës së shkallës së parë - pavarësisht përgjigjes që do t'i jepej këtij pretendimi (pra, pavarësisht nëse ky pretendim do të pranohej si i arsyetuar apo do të refuzohej si i pabazë), atëherë do të përmbushej kushti i "palës së dëgjuar" dhe i administrimit të duhur të drejtësisë.
59. Gjykata vë në pah se nuk është në detyrën e Gjykatës Kushtetuese të ekzaminojë deri në çfarë mase janë të arsyeshme pretendimet e parashtruesve në procedurat pranë gjykatave të rregullta. Megjithatë, drejtësia procedurale e kërkon që pretendimeve themelore të ngritura nga palët në gjykatat e rregullta duhet dhënë përgjigje në mënyrën e duhur – posaçërisht nëse kanë të bëjnë me çështje të rëndësishme sikurse në rastin konkret është barazia para ligjit. Kjo vlen veçanërisht për arsyetimin e vendimeve ku gjykatat vendosin të ndryshojnë qëndrimin juridik të tyre, për raste me rrethana të njëjta faktike dhe juridike, d.m.th., kur devijojnë nga praktika e mëparshme gjyqësore.
60. Pas vlerësimit të procedurave në tërësi, dhe posaçërisht nga leximi i Aktgjykimit të Gjykatës së Apelit, Gjykata konstaton se mosadresimi i pretendimit të parashtruesve të kërkesës përbën një të metë të pakapërcyeshme të aktgjykimit dhe si rrjedhojë është në shpërputhje me nenin 31 të Kushtetutës dhe nenin 6 të Konventës.
61. Gjykata sapo ka konstatuar se Aktgjykimi i Gjykatës së Apelit, i 18 qershorit 2018, është në kundërshtim me nenin 31 të Kushtetutës dhe nenin 6 të Konventës. Rrjedhimisht, Gjykata e konsideron të panevojshme që në këtë fazë të trajtojë pretendimet e parashtruesve për shkelje të të drejtave të garantuara me nenet 3 dhe 24 të Kushtetutës dhe nenin 14 të Konventës.
62. Si përfundim, Gjykata gjen se Aktgjykimi i Gjykatës së Apelit, Ac. nr. 530/2016, i 18 qershorit 2018, me të cilin është refuzuar ankesa e parashtruesve të kërkesës, nuk ka respektuar standardin kushtetues të arsyetimit të vendimit gjyqësor. Për rrjedhojë, Gjykata konstaton se ka shkelje të nenit 31 të Kushtetutës [E Drejta për Gjykim të Drejtë dhe të Paanshëm] dhe të nenit 6.1 të Konventës [E drejta për një proces të rregullt].

PËR KËTO ARSYE

Gjykata, në pajtim me nenin 113.7 të Kushtetutës, në nenin 20 të Ligjit, rregullin 59 (1) të Rregullores së punës, në seancën e saj të mbajtur më 19 korrik 2018, njëzëri:

VENDOS

- I. TË DEKLAROJË kërkesën të pranueshme;
- II. TË KONSTATOJË shkelje të nenit 31.1 [E Drejta për Gjykim të Drejtë dhe të Paanshëm] të Kushtetutës, në lidhje me nenin 6.1 [E Drejta për Proces të Rregullt Gjyqësor] të KEDNJ-së;
- III. TA SHPALLË të pavlefshëm Aktgjykimin e Gjykatës se Apelit, Ac. nr. 530/2016, të 18 qershorit 2018, dhe KTHEN të njëjtin përvendosje, në përputhje me Aktgjykimin e Gjykatës;
- IV. MBETET e përkushtuar ndaj çështjes, në pritje të respektimit të këtij urdhri;
- V. URDHËRON që Aktgjykimi i saj KI145/18 t'u komunikohet palëve dhe në pajtim me nenin 20.4 të Ligjit, të publikohet në Gazeten Zyrtare;
- VI. Ky aktgjykim hyn në fuqi menjëherë.

Gjyqtari rapportues

Bekim Sejdiu

Kryetarja e Gjykatës Kushtetuese

Arta Rama-Hajrizi